К.е.н., доц..Л.Є.Фурдичко
Національний університет «Львівська політехніка»

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

©Фурдичко Л.Є.,2011

Державні підприємства є важливим і об‘єктивно необхідним елементом структури сучасного суспільства, пов‘язаним із роллю держави в соціально-економічному розвитку, наявністю потреб, задоволення яких не може забезпечити приватне підприємство і в інтересах якого є отримання високого прибутку. За допомогою підприємств держава вирішує багато економічних і соціальних задач, пов‘язаних із вирішенням загальнонаціональних проблем.

Сьогодні в Україні функціонують державні підприємства, котрі існують на основі державної власності, разом із приватними підприємствами.

Державне підприємництво виконує ряд важливих функцій у ринковій економіці. Виступаючи альтернативою приватному, воно здійснює такі призначення, які або не можуть бути забезпечені приватною ініціативою, або задовольняються нею на умовах вищих суспільних витрат.

Найчастіше серед цілей державного підприємництва називають забезпечення населення суспільними товарами (благами). На відміну від індивідуальних товарів, виробництво яких у своїй основі є прерогативою приватного бізнесу, суспільні товари знаходяться в сфері громадських інтересів.

Одна із функцій державного підприємництва полягає в тому, що воно виступає ініціатором (провайдером) щодо приватного сектора. Воно започатковує процеси, спрямовані на реконструкцію та розвиток економічного потенціалу суспільства, зростання сукупного капіталу. Саме державні виробничі об‘єкти можна трактувати і як своєрідну матеріальну базу, і як інструмент для здійснення урядової економічної політики. Ще однією із функцій державного підприємництва є реалізація соціальних цілей. На сучасну державу покладається обов‘язок розв‘язання соціальних проблем, розвиток соціальної інфраструктури. Досягнення соціальної рівноваги у суспільстві є важливим чинником державного підприємництва [1].

Аналіз результатів ринкових перетворень в Україні показує, що ефективному використанню державної власності через інститути державного підприємництва перешкоджає ряд проблем:

- відсутні науково обґрунтовані критерії оптимізації обсягу і структури державного сектору економіки;
- потреба в удосконаленні механізму державного регулювання і контролю на підприємствах з державною формою власності;
- відсутня стратегія розвитку підприємств державного сектору економіки;
- низький професійний рівень менеджменту підприємницької діяльності[2].

Політика фінансового забезпечення підприємств держави здійснюється за допомогою галузевих програм розвитку галузей народного господарства, які розробляються для реалізації державного регулювання їх розвитку та розв‘язання важливих проблем галузі.

В галузях промисловості України фінансування здійснюється відповідно до програм, таких як:

* Державна програма розвитку промисловості на 2003-2011 роки, затверджена Постановою КМУ від 28.07.2003 р. Програма спрямована на створення конкурентоспроможного промислового комплексу, здатного в умовах інтеграції та глобалізації розв‘язати основні завдання соціально-економічного розвитку України [3]. Реалізація цієї Програми потребує надійного інвестиційного забезпечення. Щорічні темпи зростання інвестицій у розвиток промисловості України мають підтримуватися на рівні 12-13%. Частка державних інвестиційних ресурсів на фінансування заходів Програми становить 10%, що є недостатнім.

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

* Загальнодержавна цільова економічна програма розвитку промисловості на період до 2017 року передбачає орієнтований обсяг фінансування програми (в цінах 2008 р.), його розподіл за роками та джерелами виділено в таблиці ;

* Галузева програма енергоефективності та енергозбереження на період до 2017 року, затверджена наказом міністра промислової політики України № 152 від 25.02.2009 року, передбачає за рахунок коштів державного бюджету, власних коштів підприємств та організацій гірничо-металургійного, машинобудівного, хімічного та нафтохімічного комплексів України і інших джерел здійснити певні покращення в галузі [4].

Таблиця

Обсяги фінансування програми

Джерело фінансування	**Обсяги коштів (в цінах 2008 року), млн. грн.**						
	Усього (млн. грн.)	**В тому числі по роках**					
		2009	**2010**	**2011**	**2012**	**2013-2015**	**2016- 2017**
Державний бюджет	120,0	15,4	19,5	16,4	14,5	36,7	17,5
Місцевий бюджет	52,3	7,7	7,8	8,2	6,2	15,4	7,0
Разом:	**172,3**	**23,1**	**27,3**	**24,6**	**20,7**	**52,1**	**24,5**

Прогнозні обсяги та джерела фінансування за галузями:

1) Гірничо-металургійний комплекс. Загальний обсяг коштів на фінансування Програми становить 61 321,49 млн.грн. Основну частину обсягу фінансування складають інвестиції – 58 222,75 млн.грн, частка держбюджету складає – 525, 50 млн.грн.

2) Машинобудівний комплекс. Загальний обсяг коштів на фінансування Програми становить 56 247,75 млн.грн, в тому числі 1 272,86 млн.грн з державного бюджету.

3) Хімічний та нафтохімічний комплекс. Загальний обсяг коштів на фінансування Програми становить 5 715,60 млн.грн, з них 512,466 млн.грн з державного бюджету.

4) Легка та деревообробна промисловість. Загальний обсяг коштів на фінансування Програми становить 100 млн.грн, з них 9,95 млн.грн з державного бюджету.

Що стосується розвитку сільського господарства, то тут існує велика кількість цільових програм, основною з яких є Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року, затверджена Постановою КМУ № 1158 від 19.09.2007 р., строк виконання якої 2008-2015 роки [4].

Протягом 2005-2009 років регіонами-лідерами з бюджетного фінансування на інноваційний розвиток були Дніпропетровська, Харківська та Львівська області. Що стосується динаміки запровадження інновацій на підприємствах, то тут не простежується значних відхилень між результатами кожної з областей-лідерів фінансування інноваційного розвитку.

В ринкових умовах господарювання, вплив на них фінансової кризи, активізувались питання вдосконалення забезпечення фінансового управління підприємства за допомогою його реструктуризації. Реструктуризацію підприємства можна визначити як комплекс фінансово-економічних, організаційних і правових заходів, спрямованих на оновлення структури підприємства й управління, фінансів і виробництва, організаційно-правової форми діяльності, що дають змогу вдосконалити фінансово-економічні відносини підприємства для забезпечення ефективного використання його потенціалу та збільшення його ринкової вартості [6]. Домінантами внутрішньої реструктуризації є заходи по вдосконаленню внутрішніх організаційної і фінансової структур, структури активів і виробництва. Результатом заходів є зменшення всіх видів витрат і створення дієвих механізмів, які стимулювали б персонал до підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

1. Аніловська Г.Я. Місце та роль державного підприємництва у ринковій трансформації. Науковий вісник, 2007, вип.17.1. 2.Дидновская Л.М. Государственное регулирование экономики. Учебное пособие. – К: Знание Пресс. 2000. 3.Мотриченко В.М.Сфери діяльності та функції державних підприємств. – 2007 - №5. 4. Красностанова Н.Є. Особливості розвитку державного підприємства в Україні. – 2009 - №4. 5. Савицький К. Тенденції і шляхи розвитку підприємств. – 2004 - №9. 6. Терещенко О.О.,Волошанюк Н.В. Фінансові домінанти реструктуризації підприємств.«Фінанси України» №4. 2009 .

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua